

KRE

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar

ACTA IUVENUM CAROLIENSIA X.

TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

– HALLGATÓI TDK DOLGOZATOK 2017-2018.

A KIADVÁNYBAN MEGJELENT MUNKÁKAT ÍRTÁK:

Forján Rebeka, Giovannini Máté, Grabecz Gergő,
Heffler Helka, Kordics Márk, Kósa Zsanett,
Lamos Bence Zoltán, Nagy Lászlóné, Nagy-Pallay Klára,
Rácz Márk, Schlachta Boglárka Lilla, Tóth Kristóf,
Vécsey Richárd Ádám

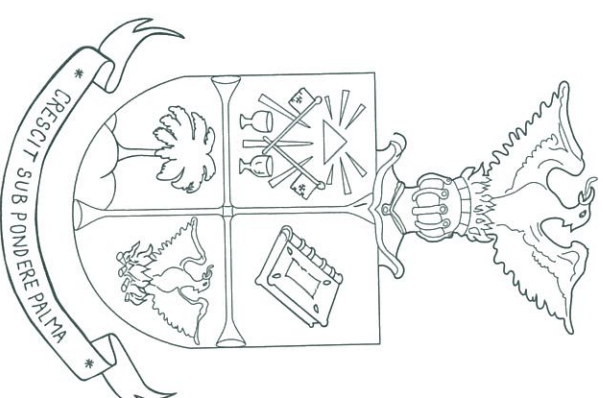
KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM ÁLLAM-
ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

ACTA IUVENUM CAROLIENSIA X.

ACTA IUVENUM CAROLIENSIA X.

Tudományos eredmények

– hallgatói TDK dolgozatok 2017-2018.

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar kiadványa
Budapest, 2018

TARTALOMJEGYZÉK

Felelős szerkesztő:

Dr. Dobrocsi Szilvia

© Szerzők

Károli Gáspár Református Egyetem Állam-
és Jogtudományi Kar kiadványa

Felelős kiadó: Dr. Törő Csaba, dékán

ISSN 2062-9206

A kiadvány nyomdai előkészítését
a **P a t r o c i n i u m** Kiadó végezte

Forján Rebeka

*A bűnmegelőzés általános elvi jogai és ismerői, különös tekintettel a fiatalkori
bűnelkövetőkre* 7

Giovannini Máté

Mátyás király halálának kriminális körülményei 23

Grabecz Gergő

*A magyar demokrácia formái és a szabad demokrácia szövetsége kampányai
párttörténeti tekintetűvel* 42

Heffler Helka

A munkáltató ellenőrzési jogának adatvédelmi kérdései 62

Kordics Márk

A robotizáció hatásai a munkajogra 78

Kósa Zsanett

*A Magyarországon élő nemzeti kisebbségek jogainak védelme az ombudsmani
intézményrendszerben* 90

Lamos Bence Zoltán

Közösségi média hatásai a munkaviszonyra 123

Nagy Lászlóné

*Az ASP és az elektronikus ügyintézés a modernizációs középontiában a helyi
települési önkormányzati igazgatásban* 160

Nagy-Pallay Klára

Szabad a gazdaság, vagy az elbántáshoz kapcsolódó jogi felelősség 186

Rácz Márk

Gondolatok hazánk 1989 előtti marxizmus ideológiai oktatásáról 202

Schlachta Boglárka Lilla

Szlachta Margit közpolitikai munkássága az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában feltárt iratok tükrében231

Tóth KRISTÓF

A biometrikus azonosító rendszerek alkalmazása a munkahelyen252

Vécsey Richárd Ádám

A keletbűnselekmények büntetőjogi megítélsa272

Forján Rebeka

A BÜNNEMEGELŐZÉS ÁLTALÁNOS ELVI

FOGALMI ISMÉRVELI, KÜLÖNÖS

TEKINTETTEL A FIATALKORÚ

BŰNELKÖVETŐKRE

Cesare Beccaria: „*Bűntett és büntetés:
„Jobb megelőzni a bűntetteket, mint büntetni.”*”

Jelen dolgozatban a bűnmegelőzés fogalmi körét mutatom be kriminálpolitikai, szociológiai, aspektusból, kiemelt figyelmet szentelve a különböző törekvési irányzatoknak, bűnmegelőzési eszközöknek.

Először egy rövid történeti áttekinntéssel ismertetem a bűnmegelőzés történelmi múltját Magyarországon. Az egyes fogalmi elemek tisztázása érdekében kitérek a bűnmegelőzés háromszintű modelljére, valamint ebben a szegmensben sorolok fel különböző bűnmegelőzési eszközöket. Ezután a gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetők kerülnek előtérbe, e tekintetben az elkövetés okait és körülményeit próbálok felárni, ezzel kapcsolatban pedig kitérek az elkövető és az áldozattá válás összefüggéseire. Dolgozatom vége felé az eltélt fiatalok társadalmi reintegrációját, valamint az ezt elősegítő programokat helyezem a középpontba, és szó esik röviden a pártfogó felügyelői szolgálat munkájáról. A bűnmegelőzés, mint tudatos tevékenység, nem tekint vissza olyan régi múlttra, mint a büntetőjogi szabályozások, vagy mint maga a bűnözés. Egyes kutatások szerint a 18. században Cesare Beccaria olasz jogtudós utalt először arra, hogy a bűnözést jobb megelőzni, mint büntetni. A bűnmegelőzés akkor vállaltott szerepet, amikor azt az ideológia és a politikai helyzet engedte.

Annak ellenére, hogy Magyarországon a kriminológia és a szociológia már az 1970-es évektől jelen volt, a bűnmegelőzés szervezett formája csak

Szöts Zoltán Oszkár: *Mód, Aladár és a „400 év” mítosz* In. http://ujkor.hu/portre/mod_aladar

<https://deajlib.unideb.hu/dea/handle/2437/101843>

http://www.tortenelemtar.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=5642&catid=85%3Ar&Itemid=67&lang=hu

Kolozsi Ádám: *Lenint ártalmatlan részegnek hitték – ezen múlt a Szovjetunió?* In.

http://index.hu/tudomany/tortenelem/2017/11/07/1917_november_7_nagy_oktober_szocialista_forradalom/

Kovács Noémi: *Lenin nem volt veszély, Sztálin ott sem volt* In. <http://www.origo.hu/tudomany/20171106-megis-oket-neveztek-a-nagy-oktoberi-szo-cialista-forradalom-vezeraljaknak.html>

http://www.rev.hu/ords/Frp=6002:::P2_PAGE_URL:eletrajzok/standeisky

deisky

Schlachta Boglárka Lilla

SLACHTA MARGIT KÖZPOLITIKAI MUNKÁSSÁGA AZ ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRÁBAN FELTÁRT IRATOK TÜKRÉBEN

1. A tanulmány tárgya, módszertani alapvetés

E tanulmány célja, hogy bemutassa az első magyar női országgyűlési képviselő 1940-es évek második felére eső közéleti-politikai tevékenységét az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában fellelhető mozaikszerű anyagok segítségével. A tanulmány forrásbázisát olyan iratok képezik, amelyek a közvélemény előtt eddig ismeretlenek voltak. Indokoltnak tartom, hogy a felszínre hozott dokumentumok új tényekre, tartalmi elemekre koncentráljak, de ezen túl hasznosnak vélem a szöveghű közlést is, mert ezek gondolatmenete, nyelvi logikája, köznapai szóhasználata jól jellemzi a korszak politikai, közéleti állapotát és morális-embeti viszonyait is. Jól tudom, hogy az áttekintés akkor lenne teljes, ha a levéltári forrásokat a kapcsolódó politikai események és a részletesebb életrajz keretei közé illeszteném. Most csupán az egyszerűbb feladatra vállalkozhatok: arra, hogy betekintést adjak a magyar politikai élet egyéni útját járó képviselőjének állambiztonsági „nyomon követésére”, a korabeli hatalom titkos gépezetének felvillantására.

A tanulmány a rendelkezésre álló levéltári anyagok belső tagolását követve két részből áll. Az első tartalmi egységben Schlachta Margit életútját az ügynökjelentések tükrében vizsgálom, a második fejezetben a politikus korabeli politikai bűnperekben játszott szerepét követem nyomon. Az első terjedelmi egységet további két csoportra osztottam. Vizsgáltam a politikusnő – töredékes ügynöki jelentésekből kibontható – „karaktersztruktúráját”,

és az amerikai titkosszolgálatokhoz kötődő kapcsolatát. A bűnperekben való kényszerű részvételét a pertípusok szerint tagoltam, így figyelemmel kísértem az embercsempészet, az államrend és közértségség megőntésére irányuló mozgalmat, továbbá a háborús bűncselekmények miatti büntető-eljárásokban való közreműködését.

Ki szeretném emelni, hogy az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában Slachta Margit megfigyeléséről önálló személyi dossziét eddigi kutatásaim során nem találtam. Ebből az a következtetés adódik, hogy személyének megfigyeléséről vagy nem készítettek külön adatbázist, vagy az az 1956-os iratkozás során megsemmisült. Az előbbi felvetés a politikussnő korai emigrálása miatt is valószínűsíthető. A hazai állambiztonsági szervek 1944-ben kezdték meg működésüket, míg a politikussnő 1949-ben elhagyta az országot, majd véglegesen az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le.

Azt azonban hangsúlyozni kell, hogy a Keresztény Női Táborról – a Slachta Margit által alapított és vezetett párttól – készült egy önálló dosszié, amely a tanulmány egyik alapforrását képezi. Ebben az iratcsomóban a párt vezető személyiségeiről alapvető információk találhatók. A dossziében ugyan számos jelentés nehezen, vagy egyáltalán nem olvasható, de jelentős számban találtam benne a párt vezetőjének habitusára, közjogi-politikai tevékenységére utaló fontos utalásokat is. Munkám során ezeket is figyelembe vettem.

2. Slachta Margit az ügynökjelentések tükrében

2.1. *A politikussnő „karakterisztikája”*

A címben megjelölt „karakterisztika” kifejezés a korabeli állambiztonsági terminológia szerint arra utal, hogy a megfigyelt személynek milyen társadalmi kapcsolatainak voltak, milyen volt múltbeli szerepe, és hogyan alakult viszonya a kibontakozó politikai rendszerhez. E fejezet forrásait a politikussnő kartonja, a Magyarországon tevékenykedő I. S. ügynökök anyaga, a Szovjetuniótól átvett kompromittáló iratcsomó 31-32. számú névjegyzéke szolgáltatta. Felhasználtam még a „Bihari”, a Magyar Közösség, a Wein Levente ügy, az FM-ügy operatív anyagát, a Keresztény Női Tábor

terjedelmes gyűjteményét, továbbá Hamvas Endre és Bajcsy Zsilinszky Endrének személyi dossziéit és a legitimista pártok anyagát. Fontos tárgyi forrásom volt Bozsik Pál és társainak vaskos irat-fondja is.

Az első archivált anyag, Slachta Margit önálló kartonja létben is igazolja, hogy az állambiztonsági szolgálatok nyilvánartották a politikussnőt. A jellemzése jól tükrözi a kor politikai-közjogi értéktételeit, a szövetségű közlés egyben megfogalmazójának műveltségi szintjét is. Eszerint Slachta a „Felszabadulás után a Keresztény Női Tábor elnevezésű, jobboldali párt megalkotója, vezetője és országgyűlési képviselője volt. Aktív ellenséges tevékenységet folytatott a rendszer és a baloldali pártok ellen.”¹ A kartonból a politikussnő töredékes személyes adatai is megismerhetők: „születési helye: Kassa, születési év, hó, nap: 1884. anyja neve: Sárosy Borbála, foglalkozása 1945 előtt: szerzetesnő, lakhely: Budapest XII. ker.”²

A következőben két dosszié iratait, a Magyarországon tevékenykedő I. S. ügynökök anyagát, valamint a Szovjetuniótól átvett kompromittáló anyag 31-32. számú névjegyzékét szintén jellemzőnek tarthatjuk az életét követése szempontjából. Az előbbi iratcsoporthoz a Magyarországon tevékenykedő Intelligence Service ügynökeinek fellejegyzéseit tartalmazza.³ Ezt 1950. június 7-én nyitották, míg az utóbbi dosszié összeállításának időpontja ismeretlen. A dátumot illetően csupán annyi ismerhető meg, hogy 1956-ban a szovjet állambiztonsági szervektől kapták a magyar állambiztonsági szolgálatok. A politikussnő a megnevezett anyagok névjegyzékében az alábbi rövid jellemzéssel szerepel. „Schlachta Margit: nemzetgyűlési képviselő. A Szociális Nővérek főnöknője. Állandó kapcsolatban van Dietrich-hel, annak titkáriján – Spányin keresztül. Közvetít Mindszenty és az amerikaiak között, továbbá amerikai katolikus magyarság és az itteni egyház között. Orosz-ellenes beállítottságú.”⁴ A jelentésen egy ceruzával írott, dehonesztáló kommentár is olvasható „kiszökört”.

Az orosz fellejegyzés felszínesebb, távolságtartóbb, lényegi eleme, hogy beállítódása nyugatbarát. „302. /Slachta Margit/ egyéb adat ismeretlen/

1 Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (a továbbiakban: ÁBTL.) II/1. 4. doboz /956. tárgy: Operatív kartonok.

2 ÁBTL. uo.

3 ÁBTL. O-9244. tárgy: Magyarországon tevékenykedő I. S. ügynökök (Kivonat).

4 ÁBTL. O-9244. tárgy: Magyarországon tevékenykedő I. S. ügynökök. 35. o.

1920-ban a magyar parlamentben országgyűlési képviselő volt. A „Misszionáriusok szociális szervezetének” volt a vezetője. Angolbarát.”⁵

Ezen két rövid jellemzésből jól látható már látható, hogy a politikusnő kapcsolattendőszeret a korabeli állambiztonsági hatóságok jól ismerték. Míg az előbbi megemlíti, hogy „oroszellenes beállítottságú” az utóbbi dosszié vélhetően egy orosz ügynöktől származik, de biztosan az orosz állambiztonsági szervektől. Slachta Margit 1949-től már emigrációban volt, a dossziék tehát már az emigráció után keletkeztek, ezért is kiemelendő a politikusnő regisztrált amerikai-angol kapcsolattendőszeret, illetve Mind-szenthyvel való közeli ismeretsége.

A kor kiemelkedő koncepció eljárásában, a „Mindsszenthy ügy”⁶-ben az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának kilenc kiutatható dossziéjában szerepel Slachta Margit neve. Kiemelendő, hogy a politikus szerepét ebben az összefüggésben még nem vizsgálták. Erre – tejedelmünkől – ebben a tanulmányban sem tértünk ki, erről később külön összefoglalást készítenek.

A „Bihar” jelű iratanyagban Kovrig Béla, a neves egyetemi tanár, Barankovics-párti politikus kézzel írott karakterisztikája érinti többek között Slachta Margit személyét is. Az ügynök 1946. szeptemberétől 1948. novemberéig dolgozott a Hatóságának, majd legálisan elhagyta az országot.⁷ Számos korabeli közszereplőről jelentett, melyek részben általában kompromittálóak, részben konkrét információkat tartalmaznak.⁸ Eszerint Slachta Margit „Szereztesalapító. Amikor 1919-20 körül megalapította a Keresztény Női Táborot, tömeggyűléseket tartott a Budai Vigadóban és fellépett képviselőnek élesen összekülönbözött akkori főnökszponnyával, Farkas Edithrel. (...) A két erős egyéniségű nő, nem tudott megférti egy kötelekben. Az erős kereszténységgel rendelkező Slachta új rendet alapított. (...) Slachta rövidesen kikorott a politikából, szereztesrendnek kiépítésén

dolgozott. Egészen Kalforniaig egymásután alapított szerzetes házakat és ezeknek ismerete növelte a hazai szervezet erejét. Slachta ma is a rend főnökszponnyá. (...) Felhívó volt harcos emberbarátú tevékenysége a hazai náciuralom idején, amikor rendfőnök tevékenysége szinte koncentrációzott a nyilas ellenes küzdelemben (...) Különben szerzetes rendfőnök több vezető tagja közismerten zsidó származású. – A felszabadulás után Slachta ismét politikai aktivitást fejtett ki (...) Egy új katolikus pártba való kapcsolódással is foglalkozott és (...) szembe fordult a Barankovics Kerkai iratnyal és Pálffy Józseffel működött együtt. (...) Kilepett a Demokrata Pártból, ma pártunkivűli. Szemmel láthatólag megőregedett, szellemi ereje megfogynakozott, lelki életre koncentrációzott. (...) Nem tudja, hogy valóban individualista ebből következik primitív társadalomlátása, politikai szemléletének korlátoltsága.

(...) Fő jellemzője: erős együtérzés az embertársas, heves (tengyeles) szenvedélyesség, nagy emberi, lelki és fizikai bátoraság és éber segítőkésség. (...) Lelki meglátásai, kiváltképpen a Szent Lélek Kultusza terén azt mutatják, hogy nagysága a lelki életben van – abba politikailag nem számít, tisztelői vannak, de politikai követőkre ma már maga sem számít.”

Míg a fent idézett karakter-ábrázolás tárgya Slachta Margit személye volt, addig az alábbi, más személyek megfigyelése során keletkezett anyagokban, mintegy mellékesen említik a politikusnő nevét. E töredékekből főleg Slachta közéleti kapcsolattendőszeretéről tárol fel. Ezen iratok közé tartoznak a Magyar Közösség, a Wein Levente ügy, az FM-ügy operatív anyagai, illetve a Keresztény Női Tábor dossziéja. Az utóbbi forrást e tanulmány más fejezeteiben is felhasználtam.

A Magyar Közösség dossziéját 1947-ben nyitották. A politikusnő neve egy 1946. decemberében felvett jegyzőkönyvben – vagy annak másolatában – tűnik fel. Eszerint a kisgazdapárti Dévai „gyakran jár fel Pestre, (...) Ilyenkor Schlachta Margitnál szokott megállni. A katonai csoport foglalkozásai alkalmával szítja a rendszert, változást vágnak és feladatuknak tekintik a b-listás és nyugatos vagy leszerelt katonatiszteknek a számvételét és felkutatását. Az ideális katonai szervezeti forma szentintük a csendőrség és a jövő szervezetét ilyen elkerélezések alapján akarták megoldani.”⁹ Wein Levente megfigyelési dossziéját 1947-ben nyitották, feladatai közé az itthoni

5 „ШЛАХТА Марит (Арүтих установочных данных нет). Депутат венгерского парламента в 1920 году. Руководила „Социальном Обществом Миссионеров”. Сторонница английской ориентации.” ÁBTL. no. 145. o.

6 A Mindsszenthy-ügy említett forráshelyei: ÁBTLV-700; ÁBTL. V-700/1; ÁBTL. V-700/16; ÁBTL. V-700/17a; ÁBTL. V-700/2; ÁBTL. V-700/3; ÁBTL. V-700/49; ÁBTL. V-700/56/A; ÁBTL. V-700/9.

7 ÁBTL. K-384/1. tárgy: „Bihar”. 262. o.

8 ÁBTL. no. 264. o.

9 ÁBTL. K-384/2. tárgy: „Bihar”. 106-107. o.

10 ÁBTL. V-2000/27/a. tárgy: Magyar Közösség. 72. o.

legitimista körök felderítése is tartozott.¹¹ Eszeint Wein jó nexusban „áll Korodi Katona és Hetényi-féle társasággal, Schlachtházhoz, Pattanyus Ábrám Dezsőhöz, valamint gyárosok, kereskedők és arisztokrata családok között otthon mozog.”¹² Az 1947-ből származó ügynöki jelentés a korabeli választási eredményeket értékelte. „Schlachta vereségére fel voltam készülve, de őt támogattam, mert lekötöttem magam. A közel jövőben feltétlenül kialakul egy jobboldali blokk. Abban maradtunk, hogy a napokban ismét felkeresem.” A következő sorok utalnak a katolikus tábor – eddig kevéssé hangsúlyozott – megszorítottágára. „Schlachta Marginá! nincsenek megelégedve a választási eredménnyel. Barankovits előretöréséért a szerzeteseket, különösen a jezsuitákat okolják, mesélik, hogy a P. Kerkai maga utazott a Zala-megyei Kerkára és onnan dirigálta a zalai választást. /Főleg Papp Kalmán és Bánás László püspököknek róják fel a korteskedést, mit a mai napon Margit nővér a primásnak tudomására fog hozni. A zalai nagy Barankovits eredményt / 80% / P. Kerkainak tudják be. Az egész KALO-T mozgósítva volt. Csak a bencés plébániák maradtak semlegesek. A Női Tábor most a törvényhatósági választásokra készül. Nem fuzionálnak senkivel.”¹³

Az ún. FM ügy operatív anyagában Slachta Margit neve az akkori értelmiségi közélet színes és reprezentatív szereplői között bukkan fel. Az informátor 1948. július 1-én jelentette, hogy Sibelka-Perleberg Artúr (Tempelfői álnevet használó) szatíráró legszorosabb baráti köréhez tartozik „dr. Radó Géza a Világ közgazdasági rovatvezetője, annak felesége Walter Rózsi operatőrkésznő, Király Dezső a Szabadság szerkesztője, Komáromi Pál az Operaház tagja. Ez a társaság hetenként összejön felváltva, hol Radóék, hol Király Dezső, hol pedig Tempelfőiek lakásán. Ezen a társas összejöveteleken informátorom értesülései szerint nem rendszeresen, de egy néhányszor már részt vett Slachta Margit is. A nem szűk baráti körhöz tartozik Barankovics István országgyűlési képviselő, a Hazánk szerkesztője, ahol Tempelfői cikkeket is írt, bal-oldali nem szoros barátja Háza László.”¹⁴

A Keresztény Női Tábor titkos dossziéjából, a személyre vonatkozó jelentés ismeretése előtt, egy rövid – párttól szóló – összefoglalót mu-

- 11 ÁBTL. K-551. tárgy: Wein Levente (Kivonat).
- 12 ÁBTL. K-551. tárgy: Wein Levente. 6. o.
- 13 ÁBTL. no. 29-30. o.
- 14 ÁBTL. V-86000/3 operatív. tárgy: FM-ügy operatív anyaga. 411. o.

tarok be. Az írás 1961-ből származik, és ismét utal a katolikusok egyre mélyülő ellentétéire. „Keresztény Női Tábor támogaták: Mindszenty József vezetésével a püspöki kar legreakciósabb tagjai. Shovy Lajos székesfehérvári püspök, Péter József váci püspök, Hamvas Endre csanádi püspök. Továbbá a szerzetesrendek főnökei közül: Endrédi Vendel zirci apát. A ciszterek közül még támogaták: Barany Jusztin és Hagyó-Kovács Gyula. A Keresztény Női Tábor a háború előtti konzervatív-katolikus irányt, melyet az 1945 előtti politikában és sajtolban Székfi Gyula képviselt, tekintette programjának. Ezért nyerte meg a főpapság támogatását. Világi politikusi közül Gróh esztergomi ügyvéd nevére emlékszem. A jezsuiták egyenként és együttesen, mint rend a Schlachta-féle Keresztény Női Tábor ellen voltak, mert egyrészt ők egyetemes jezsuita irányítás alatt álló pártot akartak, másrészt, mert a Keresztény Női Tábor politikai eszménye nem korszerű. Ez ellen Kerkai Jenő jezsuita vezetésével a KALO-T-os jezsuiták harcoltak, mint pl. Fritsch Ádám.”¹⁵

A dossziében található tárgybeli jelentés Szolnokon, 1949. április 29-én kelt. A megfigyelt személy Zsidó Ilona, aki 1947-ben Slachta Margit titkárnöje volt, és ekkor Kunhegyesen élt. Ő „Becsméli, szidja a kommunistákat és a demokráciát. Kijelentette, hogy ezek a gazemberek még hurokra jönnek. Nagyon aktív, rendszeresen bejár a prépost-hoz, akinek az utasításai szerint dolgozik.”¹⁶

A következőkben Slachta Margit egy levelét ismertetem, amely Hamvas Endre dossziéjában található. Hamvas Endre csanádi püspökre 1950-ben nyitottak személyi dossziét.¹⁷ A levelben Slachta a püspököt a Szociális Testvérek Társasága nevében misére kérte fel. „Legyen szabad arra kérem, hogy Pestre méltóznánk most legközelebb jönni, még a tárgyalások előtt kaphassak fogadatást, vagy amennyiben nem volna alkalmatlan, kegyeskedjék nekünk azt a nagy örömet megszerzeni, hogy Püspök Atyánk nálunk misézlik és egyúttal megengedi, hogy az a megbeszélés, amelyet kérem bátorodom, reggeli után nálunk legyen és részt vehessen azon egy nagyon kiváló férfi-munkatársam, tudásilag, képességileg és jellemileg egy száz százalékos ember. Ha pedig nem közvetlen most volna a küszöbön

- 15 Vö. ÁBTL. M-34203/1. tárgy: Rákóczi. 130-132. o.
- 16 ÁBTL. O-768. tárgy: Keresztény Női Tábor. 53. o.
- 17 ÁBTL. O-12817/1. tárgy: Dr. Hamvas Endre (Kivonat).

álló tárgyalás, akkor a későbbi dátumra vonatkozólag legyen szabad ezt a kérelemet fenttartani.”¹⁸ Az állambiztonsági szervek által legepelt levél hátoldalán, a következő kommentárok olvashatóak. „Próbáíjuk meg tudni ki az a személy”, felkete tollal egy másik személyről származó felfegyzés: „Feltétlenül”, ceruzával valószínűleg egy harmadik személyről származó válasz: „Thewrewgh Pallagh Attila ez a személy”.¹⁹ A csanádi megyéspüspök egyébként a felkérést elfogadta.²⁰

A Legitimista pártok felirattú dossziében elfekvő, 1946-ban készült jelentésben az előbbi levelezésben „keresett személy” neve ismét felbukkan. A szigorúan bizalmas jelentés a magyarországi legitimisták szervezkedéséről az alábbiak szerint tájékoztat. „A pártokon kívüli álló legitimista értelmű egyének különféle, főként vallásos egyesületek keretein belül szoktak összejönni. Ilyen egyesület a Szociális Testvérek Társasága. A társaság előadásokat szokott rendezni, melyeknek előadói között Lajos Iván, Thewrewk Pallagh Attila és Schlachta Margit szerepel. A Szociális Testvérek Társasága többek között céljaul tűzte ki azt is, hogy ha elkészül Lajos Ivánnak „Magyarország felőssége a második világháborúban” c. könyve azt terjesztetni fogja. Ugyancsak előadások rendezésével tartja együtt legitimista híveit a Szent Lélek Szövetség. A szövetség munkájában vezető szerepet vitt Olofson Placid páter. Az előadók között itt is szerepel az előbbi Thewrewk Pallagh Attila. (...) A Pallavicini-féle Legitimista csoport és a Demokrata Néppárt Pálffy-frakció működése illegális jellegű. Kifejezetten legitimista összejöveleket titokban tartják meg, a tömegek felé való színvallásuk csak annyí, hogy egyes tagok /Lajos Iván, Thewrewk Pallagh Attila stb./ a vallásos társaságokban /Szentlélek Szövetség, Szociális Testvérek Társasága/ tartott előadásukban és felszólalásaikban burkoltan esetleg fél-nyíltsággal köztársaságellenes legitimista kijelentéseket tesznek. Mulafozásaik, ahol Habsburg Ottóra isznak, zártkörűek.”²¹

Bajcsy Zsilinszky Endréé személyi dossziéjában található, 1950. május 23-án készült jelentésben a következő, tárgyunkkal összefüggő információ szerepel. „Az elmúlt hét folyamán Schlachta Margit volt országgyűlési képviselő.”

18 ÁBTL. no. 130. o.

19 ÁBTL. no. 131. o.

20 ÁBTL. no. 148. o.

21 ÁBTL. O-11701. tárgy: Legitimista pártok. 42; 45-46. o.

viselőő megbízásából felkereste Bajcsynét Veres Anna volt Keresztény Női Tábor képviselőő. Schlachta Margit arra kérte Veres Annán keresztül Bajcsynét, hogy járjon közbe a Thököly úton lévő rendházak államosításának megakadályozása érdekében. Bajcsyné ebben az ügyben felkereste Balogh Istvánt, az FMDP elnöket és megkérte arra, hogy igyekezzen megakadályozni Schlachtaék rendházának az államosítását. Balogh István azonban a politikai helyzetire hivatkozva közölte Bajcsynével, hogy nem áll módjában lépéseket tenni az ügyben.”²² A jelentésen további írott kommentárok találhatók, amelyek lényegében a politikusső emigráció utáni tartózkodási helyével függnek össze. Velhetően három különböző ügynök próbált Schlachta Margit hollétéről tájékozódni, azonban a kilföldi tartózkodásának megállapításánál nem jutottak többre.

Tanulmányom első fejezetét Bozsik Pál dossziéjával zárom. Az említett dossziét 1950-ben nyitották, Bozsik Pál és társai ellen a népközváltaság megdöntésére irányuló szervezkedés vádjával indított vizsgálat eljárás iratait tartalmazza.²³ Schlachta Margit ekkor már távol hazájától, emigrációban élt. A kihallgatások során konkrét kérdések hangzottak el a képviselőő tartózkodási helyével, tevékenységével kapcsolatban. Személye iránti érdeklődés az államvédelmi szervek részéről ebben a forrásban a legdominánsabb az eddig feltárt iratok közül.

Az 1951. január 5-i kihallgatáson Bozsiknak arra kellett választ adnia, hogy 1945-ben melyik ellenzéki párt kínált fel neki képviselőjelöltséget. A válasz szerint „1945. októberében Schlachta Margit megbízásából Palágyi Natália szociális testvér levélben tudomásomra hozta, hogy Pálffy és Schlachta a Polgári Demokrata Párthoz csatlakozik, így a PDP lesz az egyetlen és erős ellenzéki párt, s annak ellenére, hogy „nagy viaskodások vannak a helyzetért”, én is kaphatok képviselőjelöltséget. Másnap ugyancsak Schlachta Margit megbízásából Bokor Erzsébet szociális testvér írt levelet hozzám, melyben közölte, hogy igen jó helyen kaphatok jelöltséget a PDP listáján, ezért feltétlenül keressem fel Schlachta Margitot megbeszélés végett. A levél alapján 1945. okt. 22. körül felkerestem Schlachta Margitot a Szociális Testvérek Társasága központjában, ahol Schlachta kijelentette előttem, hogy egyedül ő hívott Magyarországon Katoilikus pártot vezetni, de szívesen rendelkezé-

22 ÁBTL. 2.1. VII/2 (O-8869). tárgy: Bajcsy-Zsilinszky Endréé. 184. o.

23 ÁBTL. V-103458/b. tárgy: Bozsik Pál és társai (Kivonat).

semre bocsájt egy képviselői mandátumot. Én Slachta politikai szereplését igen nagyra becsültem, de nem annyira, hogy őt az én vezetémmek tekintsem. Ezért azután a felajánlott jelöltséget visszautasítottam.”²⁴ A korabeli pártszervezési mozgalomnak utalt Czetter Jenő is, az üggyel kapcsolatos perbeli kihallgatásán öt nappal később. Az 1945-ös választások előtt Slachta Margit őt is felkereste, és pártja képviselőjelöltséget kínálta számára. Míg őt ez elhárította, Slachta megkérte, ha nem is indul a választáson, vállalja az ő csoportjuk támogatását. Erre sor is került, „a választások előtt, főleg Slachta rendházában vagy iskolájában a meghívott pártszervezők, papok és egyéb jobboldali személyek jelenlétében kortesbeszédet tartottam. Slachta a PDP listán indult, ezért beszédeimben a PDP-t támogattam.”²⁵

A képviselői politikai-emberi magatartását kiválóan jellemzi Borszik Pál 1951. január 16-i rendőrségi vallomása, melyben kapcsolatuk kezdetéről nyilatkozott. Eszerint „Slachta Margitot 1917-óta ismerem. A Hortly parlamentben egyébként mindketten, mint képviselők, a legitimista Keresztény Párthoz tartoztunk. 1932-ben kerültem Slachttal közvetlenbe kapcsolatba, amikor Pesthidegkútra kerültem és 1940-ig a vezetése alatt álló szerzetesrend hűvösvölgyi rendházának kápolnáját vezettem, egy évig pedig a Szociális Testvérek Társaságának noviciátus igazgatója képeztem ki. 1945-ig kapcsolatunk jelentős részben abból állt, hogy Slachta rendje részére prédikációkat és lelkigyakorlatokat tartottam.” A kihallgatás során kérdés hangzott el egy 1946-os, nyilas-mentési akcióról is. Erről Borszik a következőket nyilatkozta: „1946. elején Engellmayer Jánosné, volt pesthidegkúti lakos hozzátartozói felkerestek plébániámon, közölték velem, hogy a politikai rendőrség Engellmayerné nyílas tevékenysége miatt leinterjúta, s megkértek próbálják közbenjárni az én volt „jó hívem” kiszabadítása érdekében. A kérés alapján írtam egy lelkészi igazolólevelet, melyben kifejtettem, hogy Engellmayerné az egyház „becsületes híve”, csak egy megtévedt ember, aki semmi komoly fasiszta tevékenységet nem fejtett ki a nyílas rezsim alatt. Igazolólevalem hannis adatokat tartalmazott, mert én Engellmayerné tevékenységét, internálásának okait egyáltalán nem ismertem. Igazolólevelemet elvittem Slachthoz és megkértem, hogy képviselői befolyásánál fogva a Belügyminisztériumnál járjon közbe a sváb,

24 ÁBTL. V-103458. tárgy: Borszik Pál 88. o.

25 ÁBTL. no. 102-104. o.

nyílas Engellmayerné kiszabadítása érdekében. Slachta vállalta a feladatot, azonban az akció nem sikerült, mert Engellmayerné családjával együtt kitelepítették Németországba.”

A terjedelmes kihallgatási jegyzőkönyv utal a Slachta Margit későbbi politikai-közéleti szerepvállalására is. Borszik kihallgatói tudomására hozta, hogy „1948 tavaszán, amikor Mindszenthy ellen a baloldali sajtó megkezdte a támadását demokráciellenes tevékenységei miatt Slachta a KNT nevében írásban egy „hűségnyilatkozatot” küldött Mindszenthynek.” A nyilatkozatot ő is aláírta, „igazolásul annak, hogy Mindszenthy ténykedéseivel egyetérték és azt magam vonalán támogatom.” 1948 nyarán Slachta azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy próbáljam megírni a Kultuszminisztériumban, hogy hány tiltakozólevelet kaptak az egyházi iskolák tervezett államostása miatt, „mert az adatokat szeretné a parlamenti felszólalásiban a kommunisták ellen felhasználni.” Kiderült, hogy az egész országból mindössze 25 tiltakozó ívrat érkezett a minisztériumba. A kapott adatokkal Slachta rendelkezésére bocsátotta, „aki igen el volt keseredve, mert azt hitte, hogy az egyházi iskolák államostása iránti tiltakozólevelek száma több ezernél lehet.” A jegyzőkönyvből kiderült, hogy Mindszenthy leirtóztatása után Slachttal való kapcsolata megszakadt, később hallotta, hogy egy ideig bujkált, majd disszidált. 1949 tavaszán Palágyi Natália említette neki, hogy „ő kapcsolatban áll Slachttal, de tartózkodási helyét titokban kell tartania, s nekem sem árulja el.” Borszik arról is tájékozott a kihallgatást, hogy 1949 elején felkereste Szombatfaui Rudolfné, a KNT egyik világi vezetője, „aki üzenetet hozott részemre Slachttól, hogy vegyem át a vezetést és hívjam össze a Női Tábor vezetőségét értekezletre a hűvösvölgyi rendházba. Szombatfalvinéval azonban közölkem, hogy a feladatot nem vállalom, mert lebukási veszéllyel járhat. A megszánt Női Tábor felélesztése érdekében Bókor Erzsébet keresett fel lakásomon, 1950 nyarán. Bókor tanácsot kért tőlem, milyen formában lehetne a Női Tábor működését felújítani. Én kijelentettem, hogy semmi értelme nincs a Slachta pártot újjászervezni, különösképp legális körülmények között, mert neve annyira kompromittálva van, hogy semmi élettere sem lenne a működésének. Bókor magáévá tette véleményemet, felhagyott tervével és visszavonult a politikai működéstől.”²⁶

26 ÁBTL. no. 122-125. o.

Az 1949 utáni radikális politikai változások után már nem volt esély a keresztény pártok politikai szerepvállalására. Borszik Pál – részben önméntő – vallomása is arra utal, hogy ennek ellenére az illegális közéleti tevékenység igénye továbbra is megmaradt.

2.2. *Út az amerikai titkosszolgálatokhoz*

Tanulmányom alábbi fejezetének tartalmát a C/P-3 jelű személy dossziéja képezi. Ebből kiderül, hogy a magyar állambiztonsági szervek Slachta Margit kapcsolatait felhasználva építettek be egy ügynököt az amerikai titkosszolgálatba. A dosszié tartalmi kivonata szerint „A budapesti eszpresszó tulajdonost 1948-ban szervezte be a „Kárpól”, akinek sikerült Slachta Margitnak, s Koczák Istvánnak, a budapesti követseg amerikai tanácsosának bizalmába férkőznie, s becépülnie az amerikai titkosszolgálatba.”²⁷

A dosszié töredékes iratai szerint 1948. november 9-én „megjelent nála Slachta Margit és felkérte, hogy a számukra dolgozzon. C-P/3 utasítást kapott, hogy az ajánlatot elfogadja.” Slachta Margit bizalmasát egy amerikai ügynökkel hozta össze, akinek arról kellett beszélnie, hogy „1. Farkas Mihály vagy Péter Gábor személyesen adják-e ki nagyobb ügyekben az intézkedéseket? Péter Gábor maga is befolyik-e az ügyekbe, a kisebb horderejű ügyeknél. 2. Meg kell tudni, hogy az, aki az ÁVO-nál az egyházi dolgokat csinálta, miért lett leváltva? Ki az új vezető az egyházi ügyeknek és a régi megközelíthető-e?” A közvetítő november 21-én már közvetlen kapcsolatot szerzett „az amerikai nagykövetséggel” az amerikai nagykövetségen.

Szó volt arról is, hogy két nővérek el kell hagynia sürgősen az országot, ennek megszervezésében Shlachta is szerepet vállalt. Beszervezett, bizalmas embere adott ajánlólevelet az amerikai utazásra készülő egyháziak legális útlevélének megszerzéséhez. Arra is van utalás, hogy az amerikai kapcsolatok szervező egyházi személyek közül „V/3012-nek el kell utaznia Wienbe, ki fog valamit vinni és hozni fog onnan valamit.” A határt illegálisan kellett átlépnie, de addig is utasították, hogy „szerezzen be Slachta Margittól ajánló levelet az apácaához, hogy azoknál szállást

tudjon kapni.”²⁸ A rendelkezésre álló töredékes anyagok igazolják, hogy az állambiztonsági szervek Slachta Margitot alaposan figyelték, és ha nem is minden részletben, de ismerték külföldi kapcsolatrendszerét. A felárt információkat az operatív munka során és a későbbi büntetőperekben fel is használták.

3. Slachta Margit szerepe a korabeli bűnperekben

A vonatkozó iratok második nagy kategóriájába a büntetőjogi ügyek tartoznak. Ebben a forráskörben az ügynöki jelentések mellett formalizált jogi okiratok, bírósági jegyzőkönyvek és tanúvallomások is találhatóak, amelyek a jogtörténeti kutatás szempontjából önmagukban is fontos forrásként szolgálnak. Mivel nem lehet teljesen elválasztani Slachta Margit személyét és pártjának mozgalmát, ezért az embercsempészet és a közértségség ellenes mozgalmakon belül Slachta Margit pártja, a Keresztény Női Tábor került figyelembe középpontjába.

3.1. *Embercsempészet*

Az embercsempészet miatti eljárásokban a „Slachta nővérek”-nek fontos szerepük volt. Tevékenységüket az állambiztonsági szervek folyamatosan követték és dokumentálták. Az államellenes aktivitás levéltári dokumentumai a Keresztény Női Tábor és Weisz Edgárd Dezső felirattal a dossziékban találhatóak.

Az 1949. január 13-án kelt jelentés apró részletességgel tárja fel a korabeli külföldre-mentés folyamatait. „Folyó hó 13-án délután fél 7 órakor emberünk találkozott Schlachta Margit megbízottjával, Natália nővérral az Egyetern templomban. A konspirált találkozó helyétől a templom szemináriumi helyiségébe vezette emberünket Natália nővér és vele az alábbiakat tárgyalta meg. Natália nővér feltette a kérdést, hogy Slachta Margit kívánságára lehet-e, hogy az ő személye helyett kettő vagy három másik apáca disszidálhasson, s ha igen, akkor hogyan. Emberünk kijelentette, hogy igen, - ismertetve - nagy vonalakban a kijutás útját. A konspirált találkozó Budapest vármehatárán kívül történik. A szóban forgó apácák gépkocsival

27 ÁBTL. K-914. tárgy: [„C/P-3.]. (Kivonat)

28 ÁBTL. K-914. tárgy: [„C/P-3.]. 9-11; 16. o.

Nagyarboj (*helyesen: Magyarbóly S.B.*) községbe lesznek levitte, ahol éjjel lépik át a határt. Innen azután Triesbe lesznek közvetlenül szállítva. Kikötés, hogy kevés forintot és lehetőleg csak dollárt vigyenek magukkal. Továbbá, hogy élelmet és egyéb szükségleti cikkeket a legkevésbé vigyenek és csak a legfontosabb dolgokkal lássák el magukat. (...) Natália nővér közötté még, hogy Schlachta Margit megint új helyen van, s ezért előbb meg kell keresnie és vele átbeszélni a dolgot.”²⁹

Weisz Edgárd Dezső dossziéja az 1948-as kihallgatásokról készült jelentéseket tartalmazza. Ezek egyikéből kiderül, hogy az eljárás alá vont Kisházi Lajos beismerte, hogy nagybátyja Kisházi Mihály gimnáziumi tanár, Schlachta-párti képviselőn keresztül kapcsolatot tart fenn Schlachtaékkel. Beismerte azt is, hogy a határon való szökést csak nagybátyjával közölte és tőle kért segítséget. Nagybátyja személyesen vitte el Thököly út 69. szám alá a Schlachta nővérekhez, ahol az átutast részletesen megbeszélték Róza nővérről. Beismerte, hogy a nála talált negyed íves, géppel írt papírt, Róza aláírásával a Schlachta nővérektől kapta, amelyből kétségtelenül kitűnik, hogy a Schlachta nővérek embercsempészéssel foglalkoznak. (...) Kisházi Mihály, Kisházi Lajost arra kérte, hogy ha nem is tagja a Schlachta pártnak, azért mindenben legyen segítségükre és minden igyekezetével hasson oda, hogy a Keresztény Női Tábor utasításait hajtsa végre, amely arra irányul, hogy ha a fennálló kormányzat az egyházat teljesen visszaszortítaná, akkor az általuk megengedett módszerrel a hibuzgalmi egyesületek és egyéb katolikus egyesületeken keresztül adott időben tömegtüntetéseket tudjanak rendezni. Kisházi Lajos ezt elvállalta és az előkészületeket meg is tette Mezőbányhegyesen, ebben őt az előbb említett ügyből kifolyólag népbíróvági idézés gátolta meg.” Német Jenő gyanúsítotti kihallgatott is beismerte, hogy a szombahelyi „Mária nővér őt kereste fel a célból, hogy ajánljon egy alkalmas embert arra, aki Magyarországról embereket Ausztriába tud csempészni pénz ellenében.” Ezek után nem tarthatjuk véletlennek, hogy a hatóságok államvédelmi szempontból szükségessnek látrák „az említett Schlachta vonal” további működésének ellenőrzését.³⁰

²⁹ ÁBTL. O-768. tárgy: Keresztény Női Tábor. 29. o.

³⁰ ÁBTL. V-80001. tárgy: Weisz Edgár Dezső. 12-13. o.

3.2. Államrend és köztársaság megdöntésére irányuló tevékenység és a köztársaság-ellenes mozgalom

E fejezethez tartozó történeti adalékok sorát Weisz Edgárd Dezső dossziéja nyitja és a Keresztény Női Tábor terjedelmes iratcsomója zárja. A köztársaság-ellenes mozgalmak büntetőjogi vizsgálata során már a szervezeti jogi üldözések kezdetén az állam és egyház közötti kapcsolat kerül a középpontba. A fellejegyzésekben tükröződnek a keresztény pártok közötti koalíciós nézetkülönbségek, és egyre fokozódó ellentétek. Megnevezhető belőlük, hogy Schlachta Margit hajlandó volt-e „feláldozni” pártját e célok eléréséhez. Weisz Edgárd Dezső és a Keresztény Női Tábor dosszié mellett, a Vegyes ellenséges felirati gyűjtemény, továbbá Pfeiffer Zoltán és Dr. Prodán Döme titkos dossziéi tartoznak e forrásokat kínáló csoportba.

Kisházi Lajos 1948. április 27-i vallomásaiban arra utal, hogy az egyház és az állam viszonyának rendezésére vonatkozó „tájékoztató Schlachta Margiton keresztül közveve Mindszenty József hercegprímásról” lehetett szerezni. Ezekből az információkból arra a következtetésre jutott, hogy „valószínűnek tartható a Barankovics párt közeli felmorzsolódása, mely a párton belüli ellentétek miatt jött létre. A képviselők egy része nem hajlandó tovább Barankovics politikai szereplését etkölcslig finanszírozni. Valószínűleg a Balogh párt képviselői közül is le fognak mondani, mivel a „Páter” politikai és etkölcsl magatartásával nincsenek megelégedve. A Schlachta pártban a belső egység valószínűleg megvan. Valószínűleg már csak azért is, mert mindössze 4-5 képviselője van, akik talán összetartanak. A párt és az amerikai hatóságok között lehetséges bizonyos szolidaritás, azonban semminemű anyagi vagy más forma támogatást nem kapnak.”³¹

A demokratikus államrend és köztársaság megdöntésére irányuló mozgalom vezetésének büntette miatt dr. Matheovics Ferenc és társai ellen indított bűnügyben a budapesti népbíróság külföldi utasítása 1949 áprilisában monstre tárgyalást tartott. A per iratai számos helyen utalnak Schlachta Margit tevékenységére.³² A peranyagban szerepelt, hogy 1948. májusában Matheovics és a Demokrata Néppártból kilépett képviselők megbeszélést tartottak a Keresztény Női Tábor képviselőivel, közöttük Kisházi Mihály

³¹ ÁBTL. V-80001. tárgy: Weisz Edgár Dezső. 108-115. o.

³² ÁBTL. no. 237. o.

II. rendű és dr. Gróh József III. rendű vádlottal a parlamentü könyvtárban az iskolák államostításának kérdésében. Ezt követően szó volt arról, hogy új keresztény pártot kéne alapítani, dr. Gróh figyelmeztette Mathéovics Ferencet, hogy ne foglalkozzon ezzel a kérdéssel, mert nagy az ellentét a kormány és a katolikus körök között. Mathéovics és Kisházi Mihály tárgyalt a parlament folyosóján arról is, hogy a Keresztény Női Táborot kéne kibővíteni és Keresztény Párttá alakítani. „Ekkor Mathéovics Ferenc megkérte Kisházit, hogy ezt a javaslatot közvetítse Schlachta Margit felé, akit azonban azzal vetette el ezt a javaslatot, hogy közel 30 éve múltra visszatekintő pártját nem adja oda semmiféle vállalkozásáért.”³³ Volt tehát törekvés arra, hogy a mozgalmának a Schlachta féle Keresztény Női Táborban találjanak legális párteret. Kisházi Mihály közölte Mathéovics Ferencel Schlachta Margit elutasító álláspontját, ő mégis kidolgozta a pártprogramjukat. „Ekkor már kétségtelenül tudatában volt annak, hogy ez a program legális pártot belül nem valósíthat meg.”³⁴

A „Vegyes ellenséges” dossziében, egy 1946. június 13-án készült jelentésben tűnik fel Schlachta Margit neve. Az ügy előzménye, hogy nyomozás indult Olofsson Placid szerzetes ellen közértségség-ellenes szervezkedés miatt. Bizonyítékként értékeltek, hogy „számos beszéde bizonyítja azt, hogy foglalkása politikai síkon határozottan közértségség ellenes. Nem esoda, hogy legszűkebb környezetéhez tartozott a Szociális Testvérek Társaságra vezetőjéhez, Schlachta Margithoz. Emlékezetes Schlachtnának az a beszéde, amelyet az 1946. évi I. tc. vitája alkalmával tartott a Házban és amelyben egyedül foglalt állást az ország képviselői közül a közértségség ellen.”³⁵

Pfeiffer Zoltán dossziéjából két 1947-es jelentést emlegettem ki, amelyből jobboldali szervezkedések céljából tartott – eddig ismeretlen – összejövettel exponens résztvevői ismerhetőek meg. A jelentés szerint 1947. június 18-án pártunktívoli képviselők értekezletet tartottak. A besgói feljegyzés szerint jelen volt: Zsedényi Béla, Dénes István, Schlachta Margit, Veres Anna, Kiss István, Pfeiffer Zoltán, Benkő András, Belső Gyula, Pártay Tivadart, Pártay György, Eszterháas György, Busás Márton, Ságaly János, Reichert Endre, Acsay László, Dubay István, Rácz Gábor és Vándor Ferenc.

33 ÁBTL. no. 240. o.

34 ÁBTL. no. 243. o.

35 A továbbiak: ÁBTL. V-146216. Vegyes ellenséges kategória. 578. o.

Arról viantkoztak, hogy 19-i és 20-i országgyűlési felszólalásaikban milyen álláspontot foglaljanak el. „Megállapodtak abban, hogy Pfeiffer nem fogja követni Sulyk vonalát és nem fogja védeni Nagy Ferencet, azonban ellene sem fog szólni. Pfeiffer még maga sem tudja, hogy az államostításokkal kapcsolatban mit mondjon, minden esetre kritizálni fogja a Dinnyés kormányt és főleg Ortutay Gyulát. Ezenkívül ki fog térni a pártunktívoliek közbányai gyűlésére is, melyet a munkáspártok tagjai megzavarattak.”³⁶

Ügynöki jelentés készült a Pfeiffer lakásán, 1947. augusztus 30-án este tartott értekezletéről is. Ezen az MFP, a DNP, az FMDP, a KNT vezetői, illetve megbízottai vettek részt. Ismerjük a megbeszélés résztvevőit is: Pfeiffer, Acsay László, Pásztor Tamás, Sólyom Fekete Vilmos a MFP részéről, Eszterháas György a DNP részéről, Vajda Endre és Szűcs István a FMDP megbízásából, Schlachta Margit a KNT részéről, valamint rövid ideig Pfeifferné, Bajcsy-Zsilinszky Endréé voltak jelen. A találkozó végén Pásztor Tamás a négy párt nevében memorandumot olvasott fel. Döntés született arról, hogy a végleges memorandumot másnap átadják Tildy Zoltánnak és Dinnyés Lajosnak. A napilapoknak már nem tudták időben kiadni a memorandumot, „azonban a Reuter irodaház eljuttatták közlésre, sőt arra is számítnak, hogy f. hó 31-én az angol rádió is ismertetni fogja.”³⁷

Prodán Döme 1947-ben a Közmunkák Tanácsának miniszteri titkára volt.³⁸ Az 1947-es jelentésben arról olvashatunk, hogy augusztus 16-án „felkereste Ortutay Bélát (*bejessen: Gyulát J.B.*) (...) és a következőket mondta Ortutaynak: Kalka nem akar megjelenni egy olyan értekezleten, ahol Schlachta Margit is jelen van, mert ő nőekkel nem szívesen tárgyalt titkos értekezleten, mert azok fecsegők. Ami Kalkának az MKP-ba való belépését illeti, ezen lépésre is csak akkor hajlandó, ha majd az értekezlet ügy határoz, hogy ezt meg kell tennie, mert Kalka arról tart, hogy a kommunisták nem fognak neki hinni és a belépés esetleg hátráltatná őt hivatali munkájában.”³⁹

A tematikai blokk zárásaként a már többször említett Keresztény Női Tábor dossziéjának újabb forrásaita utalok, amelyben szintén egy keresztény

36 ÁBTL. K-1433. tárgy: Pfeiffer Zoltán. 53-54. o.

37 ÁBTL. i.m. 90. o.

38 ÁBTL. V-32000/30. tárgy: Prodán Döme, dt. (Kivonat)

39 ÁBTL. V-32000/30. tárgy: Prodán Döme, dt. 56. o.

párti szervezkedés ismerhető meg. Az 1946. október 15-i jelentés szerint „Mindszenty teljesen Barankovics ellen fordult, s így teljesen eredménytelen volt Schlachta igyekezete, aki elment Mindszentyhez és kérte Balogh István felmentését az egyházi szankciók alól, s ugyanakkor Barankovics érdekében is akart beszélni. A primás olyan dühbe gurult, már a Balogh ügyének előterjesztésénél is, hogy Schlachta nem mert a Barankovics védelmével előállni. Schlachta Barankovics mellé az a tény állította, hogy amikor Schlachta kizárták a Parlamentből, akkor Barankovics noha a bizottsági ülésen a pártja nevében elfogadta a kizárást, a parlamentben mégis a kizárást ellen szavazott. Ez nagyon meghatotta Schlachta, s azóta lelkes híve Barankovicsnak. Balogh ügyében pedig azért állt ki, mert a rendben vannak zsidó testvérei is Schlachtának, s ezek felbízatták, hogy Balogh érdekében intervenáljon a primással.”⁴⁰

Egy másik dokumentum egyenesen arra utal, hogy „Schlachta Margitot Balogh István eszközének használja. Mindent Schlachta naivsága miatt tudja csak Balogh István megtenni. Őt magát /Kéryt/ Balogh István arra akarta legutóbb rávenni, hogy Svoval és több püspökkel beszéljen a szerzetes tanárok kérdésében.”⁴¹

A Mindszenty által irányított demokráciellenes szervezkedés Mateovits-Schlachta csoportra vonatkozó peccirátában is találunk releváns utalásokat. Az egyik (vádiratban is megjelenő) állítás szerint Mindszenty utasítást adott, hogy a Mateovits-Schlachta csoport emberei öt-öt példányban sokszorosítsák és küldjék szét nyilatkozatát. „A nyilatkozatban súlyos rágalmak voltak népi demokrátiás rendszertünk ellen, szélsőjobboldali uszítást tartalmazott.”⁴²

3.3. Háborús bűncselekmények

A tanulmány utolsó fejezetéhez felhasználott dokumentumokban ismét Schlachta Margit személyére helyeződik a hangsúly. Ezekből jól felismerhető az értéktendszere, amely elsősorban az igazságszolgáltatásban, a felebaráti szeretetben és a gonoszság elleni küzdelemben nyilvánul meg. Schlachta Margit

40 ÁBTL. O-768. tárgy: Keresztény Női Tábor. 6-7. o.

41 ÁBTL. no. 8. o.

42 ÁBTL. no. 38-39. o.

háborús bűncselekmények ügyében tett tanúvallomásaiban⁴³ is az előbb felsorolt három jellemző tükröződik, főként azért, mert maga a politikusnő „szavaiból” ismerhető meg személyes állásfoglalása, ezért e forrás ismeretése, mint konklúzió zárja a tanulmányt. A háborús bűnügyek csoportjába ezen túl a Budapesti Magyar királyi XIV/2 ellenállási kisegítő katonai alakulat századnaplója, Endre László és társai felírtú dossziék tartoznak.

A kisegítő katonai alakulat századnaplójából⁴⁴ kiderül, hogy az egység parancsnoka 1944. március 19. után tényleges nyilas és németellenes akciókról tárgyalt. Ezen túl, több ízben nyújtottam segítséget a Thököly út és Stefánia út sarkán működő Schlachta nővéreknek, illetve a náluk rejtőzködőknek. Minden esetben, amikor segítségre volt szükségük, egy Gonda nevű zsidó úrral tárgyaltam és beszéltem meg a segítség módjait.”⁴⁵

A következőben egy vádirat részletét emeltem ki Endre László és társai tárgyú dossziéből, amelyben szintén jellemző összefüggésben merült fel Schlachta Margit neve. Az 1942 novemberében datált alispáni jelentésben az alábbiak olvashatók: „Amikor a vármegye közönsége osztráknak lelkesedéssel fogadta a Kormányzó né Új Főméltóságának a honvédszállók érdekében indított országos mozgalomát, ugyanakkor a legmélyebb megdöbbenéssel szerzett tudomást az azzal ellentétben álló, és az azt befolyásoló másik megmozdulásról, amelyet Schlachta Margit, a szociális testvérek társaságának főnökszónya indított azzal a jelszóval, hogy „mert a szívvedbe foglalni a zsidó munkatábor”, akkor amikor a vármegye közönsége tudtában van annak, hogy a zsidók az ellenünk indított háború legfőbb uszítói, akik a békés nemzetek egymás ellen tüzelik, akik a plutokraták országban a fegyvergyárakat pénzelik, akiknek az érdeke, hogy minél több vér és könny folyjon, akiknek kártételei ellen a magyar törvényhozás rételes törvényekkel igyekszik megvédeni nemzetünk testét és lelkét, azok támogatása vagy akár csak érzelmű előtérbe állítása a nemzet legegyszerűbb érdekével a legmélyebb ellentétben áll. A vármegye közönsége súlyosan megérintve az utóbbi nem honleányi kezdeményezést.”⁴⁶

43 ÁBTL. V-77426/b. tárgy: Hain Péter, dr. Kolhai László, Cser István. 143. o.

44 ÁBTL. A-747. tárgy: A Budapesti M. kir. XIV/2 ellenállási kisegítő katonai alakulat századnaplója. (Kivonat).

45 ÁBTL. no. 15. o.

46 ÁBTL. no. 207-208. o.

A tanulmányt Slachta Margit tanúvallomásaának ismertetésével zárom. Az eddig idézett források is igazolják, hogy a politikusszó aktív mentőakciókat folytatott a második világháború alatt. 1946. március 22-én azonban a védelem tanújaként jelent meg Hain Péter és társai ellen folytatódott háborús bűncselekmények ügyében. Kiállítását akár ellentmondásosnak is tekinthetjük. A tanúvallomás sokat mondó szövege a következő.

„1944. novemberében nyilasok hatoltak be külföldi védelem alatt álló épületünkbe, ahol rengetek üldözöttnek adtunk menedéket. Kiválasztottak 40 embert azzal, hogy ezeknek nincs rendben az igazolása és elkarriák őket hurcolatni. Mi közbelépünk a kormánynál, *(itt egy olvasbatalian szó található S.B.)* II. rendű vádlott kapta az ügyet kivizsgálni. A kíséretben lévő detektívvvel folytatott hosszabb megbeszélés után végül is sikerült a létszámot 20 személyre lecsökkenteni. Ezeket elvitték a Svábhegyre, majd onnan a toloncházba. Két nap múlva valamennyit hazacengedték. Koltay dr. ez alkalommal úgy lépett fel, mint a kormány megbízottja és arra kért, ígérem meg, hogy a jövőben tartózkodni fogok minden hasonló mentő akciótól. Ezt vallási meggyőződéseme való hivatkozással megragadtam, mire Ő azt felelte, hogy megérti álláspontomat, többé nem háborgatott, bár megehetette volna, ha rossz szándékkal teltett volna irántam. 1945. november 20-án az újságokból értesültem, hogy Koltayt hazahozták és ekkor önként álltók ki részére az iratokhoz becsatolt igazolást, mert nem felejtettem el, hogy nem bántottak, amikor az ő hatalmukban voltam. Ezért jöttem el tanúskodni is, felebarát szeretetből és ezért hoztam neki élelmet is. A nyilasokat mentesíteni nem akarom, mindig harcoltam és harcolni is fogok a gonosszág ellen.”⁴⁷

4. Forrás és irodalomjegyzék

- ÁBTL 2.1. - VII/2
(O-8869) Bajcsy-Zsilinszky Endréné
A-662/18 Szovjetuniótól átvett kompr. anyag; 31-32. sz. névjegyzék
A-747 A Budapesti M. kir. XIV/2 ellenállási kisegítő karhatalmi alakulat századnaplója

⁴⁷ ÁBTL. V-77426/b. tárgy: Hain Péter, dr. Koltai László, Cser István. 143. o.

A-872/1	Szovjet áb. szervektől átvett anyagok II.
II/1. 4.doboz	Operatív katonok
K-1393	Szegeci Maszák Aladár
K-1433	Pfeiffer Zoltán
K-384/1	„Bihari”
K-384/2	„Bihari”
K-551	Wein Levente
K-914	[,C/P-3,]
M-34203/1	Ráckevei
O-11701	Legitimista pártok
O-12817/1	Dr. Hamvas Endre
O-768	Keresztény Női Tábor
O-9244	Magyarországon tevékenykedő I. S. ügynökök
V-103458	Bozsik Pál
V-103458/b	Bozsik Pál és társai
V-146216	Vegyes ellenséges kategória
V-2000/27/a	Magyar Közösség
V-32000/30	Prodán Döme dr.
V-77426/a	Hain Péter, Koltai László, Cser István
V-77426/b	Hain Péter, Koltai László, Cser István
V-79802/4-a	Endre László és tsai
V-80001 Weisz Edgár Dezső	
V-86000	
/3 operatív	FM-ügy operatív anyaga.